

Ur. broj 384
Zagreb, 30.07.2021.

PROGRAM RADA ZA 2022. GODINU

Zagreb, srpanj 2021.

1. REDOVITA DJELATNOST

U skladu sa Zakonom o knjižnicama (NN 17/2019) kao i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 96/2018) Hrvatska knjižnica za slijepe brine na nacionalnom nivou o knjižničnim potrebama osoba s teškoćama pri čitanju standardnog tiska.

Godišnji plan i program rada Knjižnice oslanja se na njenu djelatnost koja se prije svega sastoji u proizvodnji građe u pristupačnom obliku, njenoj pohrani i distribuciji. Stoga Knjižnica, na širem planu brine o kulturnim, tehnološkim i društvenim potrebama slijepih i slabovidnih te drugih osoba koje ne čitaju standardni tisak. Jedna od njenih redovnih zadaća je djelovanje na popularizaciji usluga, kako kod već postojećih članova tako i u svrhu detekcije potencijalnih članova. Od važnosti je i prisutnost i prepoznatljivost rada Knjižnice na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini te podsjećanje javnosti na potrebe i prava čitatelja kojima standardni tisak nije standard te zagovaranje brajice kao temelja pismenosti slijepih osoba. Kako bi bilo moguće održati produkciju i usluge, Knjižnica nastoji u skladu s financijskim mogućnostima pratiti razvoj tehnologije te međunarodne trendove produkcije i podrške, kao i standarde vezane uz usluge namijenjene osobama koje ne čitaju standardni tisak.

Odjel za posudbu

Korisnička populacija i usluge

Osim slijepih i slabovidnih korisnika, među članovima Hrvatske knjižnice za slijepe sve je veći broj učenika s poteškoćama čitanja te osoba s drugim oštećenjima koja im onemogućuju čitanje standardnog tiska. Želje svih tipova korisnika nastojimo zadovoljiti produkcijom i uslugama i stalo nam je što veći broj naslova pripremiti u pristupačnim formatima.

Novi korisnici se učlanjuju direktnim dolaskom, poštom i elektronskom poštom. Osim popunjene pristupnice, svaki je novi član dužan priložiti dokument iz kojeg se zaključuje da je riječ o osobi koja ne može čitati standardni tisak. Zaposlenici su dužni postupati u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o autorskom pravu i srodnim pravima.

Usluga "e-knjige", pokrenuta 2015. godine, preimenovana je u "digitalnu knjižnicu". Od 2018. godine moguće je osim zvučnih knjiga preuzimati i knjige u XML formatu, a od 2019. godine i časopisa. Broj korisnika ove usluge se povećava iz godine u godinu, s tim da je tijekom 2020. godine doživio velik porast povezan s epidemijom virusa COVID - 19 i posljedicama potresa. U prošloj godini uveden je i novi EPUB format koji je zamijenio dosadašnji XML format. U 2022. godini bit će izvršena i cjelokupna pretvorba starog formata u novi.

Obje usluge razvijane su u suradnji s tvrtkom Point iz Varaždina u okviru knjižničnog softvera Metelwin.

Od početka 2019. godine članom može postati i narodna knjižnica. Na taj način širimo naše usluge i na lokalnoj razini te disperzijom dolazimo do potencijalnih korisnika. U 2021. godini pojačali smo suradnju sa školskim knjižnicama zbog rastuće potrebe građe u pristupačnim formatima kod učenika s teškoćama u čitanju te smo počeli surađivati i s Domovima za starije i nemoćne osobe. Knjižnice ne plaćaju članarinu nego sklapaju ugovor o suradnji i preuzimaju uglavnom zvučne knjige s naše internet stranice u skladu s pravilima.

Velik dio posudbe zvučnog fonda i dalje se vrši na odavno uspostavljen način, poštom, na stotine adresa dnevno u Hrvatskoj i u inozemstvu, 2-3 naslova po pošiljci uz povratak na adresu Knjižnice.

Posudba knjižnog fonda na brajici vrši se također poštom, u povratnom (tvrdo ukoričeni primjerci) i bespovratnom obliku (tiskanje brajice na zahtjev) korisnicima knjižnice u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Dostava knjiga automobilom korisnicima knjižnice na kućne adrese, učeničke i domove umirovljenika vrši se po korisniku jednom tjedno na telefonski poziv za područje Zagreba i Zagrebačke županije.

Prema statistici za 2021. godinu, prosječan član Hrvatske knjižnice za slijepe pročita oko 36 naslova godišnje što svjedoči o velikoj potrebi za naslovima u pristupačnim formatima te većoj potrebi za knjigom i čitanjem kao jednim od rijetkih izvora razonode i načina za provođenje slobodnog vremena.

Standardni poslovi obrade, prezentiranja i distribucije knjižne građe

Obavljanje poslova inventarizacije, katalogizacije, klasifikacije i prezentacije novog knjižnog fonda u svim formatima. U 2022. godini planira se i formiranje knjiga Zaštićenog fonda kojim bi se pokušali dodatno zaštititi stara i vrijedna dijela koja knjižnica posjeduje.

Stavljanje novih naslova knjiga u zvučnom i EPUB formatu na web poslužitelj knjižnice zbog aktivacije usluge preuzimanja "digitalna knjižnica".

Popravljanje i otpis starog, oštećenog i izgubljenog fonda.

Nabava i dorada ambalaže za slanje zvučnih knjiga i knjiga na brajici.

Objavljivanje popisa novih knjiga u zvučnim časopisima i časopisima na brajici.

Ažuriranje popisa novih naslova na mrežnoj stranici knjižnice.

Pretraživanje i rezervacije knjiga putem interneta.

Distribucija zvučnih časopisa i časopisa na brajici svim pretplatnicima.

Održavanje i usavršavanje on-line usluge distribucije časopisa pretplatnicima.

Objavljivanje informacija iz rada knjižnice na mrežnoj stranici knjižnice i na Facebooku.
Ažuriranje baze podataka o korisnicima knjižnice.

Ostvarivanje razmjene knjiga i podataka pomoću međunarodne platforme ABC konzorciju (AccessibleBooksConsortium) u sklopu WIPO-a (World Intellectual Property Organization), a u skladu s Ugovorom iz Marakeša.

Zasebni projekti i posebne dužnosti koje se obavljaju na Odjelu za posudbu:

Izrada predložaka i odobrenja potrebnih za obilježavanje ambalaže lijekova i ostalih hrvatskih proizvoda brajicom.

Izrada plana proizvodnje knjiga u pristupačnim formatima i njegova realizacija uz koordinaciju rada sa spikerima, rasporeda snimanja i nabave predložaka na standardnom tisku te izrade ugovora i radnih

naloga. Osmišljavanje šireg plana proizvodnje građe u pristupačnim formatima kroz suradnju s udrugama, zakladama i ustanovama koje se bave produkcijom građe u pristupačnim formatima.

Obrazovni, kulturno-umjetnički i popularno znanstveni programi

Uključenost u nacionalnu kampanju "I ja želim čitati!" - cilj je ove kampanje informirati i educirati javnost te ju učiniti osjetljivom za problematiku osoba s teškoćama čitanja i disleksijom.

Organiziranje taktilnih i drugih izložbi radova slijepih i drugih autora, izložbe likovnih radova djece Centra Vinko Bek, individualne izložbe osoba s invaliditetom, radovi koji su nastali kao rezultat raznih radionica i sl.

Izložbe o Knjižnici i njenoj građi u drugim knjižnicama u državi.

Obilježavanje manifestacije Noć knjige događanjima u Knjižnici i sudjelovanje na događanjima izvan Knjižnice koji se tiču tematike osoba koje ne mogu čitati standardni tisak.

Obilježavanje Međunarodnog dana pismenosti 8. rujna.

Obilježavanje Međunarodnog dana slijepih osoba 15. listopada kroz posjete učenika osnovne škole Knjižnici, upoznavanje s odjelima, aktivnostima knjižnice, uslugama i knjižnim fondom te radom slijepih zaposlenika.

Dodjela priznanja "Antun Lastrić" pojedincima zaslužnim za kulturni život, obrazovanje i pismenost slijepih osoba odnosno korisnika Hrvatske knjižnice za slijepe.

Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige nizom aktivnosti: Dan besplatnog upisa u knjižnicu, predstavljanje slijepih autora, predstava za djecu, predavanje.

Obilježavanje Dana invalida 3. prosinca.

Uključivanje domaćih autora u interpretaciju zvučnog izdanja njihovih književnih ostvarenja te organiziranje nekoliko književnih poslijepodneva.

Predstavljanje djela slijepih autora kroz objavljivanje njihovih djela u pristupačnim formatima i druženja s autorima.

Održavanje tematskih predavanja stručnjaka s područja društveno-humanističkih, tehničkih i prirodnih znanosti.

Organiziranje koncerata klasične glazbe u suradnji s Muzičkom akademijom u Zagrebu te suradnja s manjim teatrima kroz kraće i prilagodljive izvedbe.

Organizacija edukativno – informativnih posjeta Knjižnici učenika osnovnih i srednjih škola ili gostovanja Knjižnice školama s ciljem upoznavanja s osnovama hrvatske brajice kao i vježbanje pristupu slijepoj osobi kroz druženja.

Održavanje tečajeva Brailleovog pisma za zainteresirane građane.

Podrška raznim humanitarnim akcijama izradom materijala u pristupačnim formatima.

Kontinuirano održavanje aktivnosti Čitateljskog kluba Hrvatske knjižnice za slijepe organiziran putem Facebook profila treću godinu za redom.

Ostale aktivnosti vezane uz rad na stručnim skupovima i u stručnim tijelima

Sudjelovanje u radu Komisije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama pri Hrvatskom knjižničarskom društvu, kao i suradnja s Komisijom za Javno zagovaranje te Radnom grupom za Društvene medije pri istom društvu; sa Zagrebačkim knjižničarskim društvom kroz djelovanje u skupini ZKD biciklista u svrhu promocije knjižničarske profesije i UN Agende 21.

Suradnja s narodnim i školskim knjižnicama koje su implementirale knjižnične usluge za slijepe i slabovidne korisnike: radionice u svrhu promocije usluga knjižnice i primjeni asistivnih tehnologija u svrhu samostalnog korištenja usluge "digitalna knjižnica".

Suradnja s Hrvatskim savezom slijepih, udrugama slijepih, Centrima za obrazovanje slijepih i srodnim institucijama i knjižnicama u regiji ali i u svijetu.

Kontinuirana promidžba rada knjižnice putem medija – radija, TV-a, tiska i mrežnih portala.

Promoviranje knjižničnih usluga posebice preuzimanja knjiga preko informativnih letaka, prezentacija, predavanja i radionica.

Radionica u sklopu CSSU-a (Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH) na kojoj će predavači biti djelatnici knjižnice vezano uz usluge namijenjene osobama kojima standardni tisak nije čitljiv te uz način obrade građe u pristupačnim formatima.

Odjel za proizvodnju zvučnih izdanja

U odjelu se odvijaju sljedeći poslovi svakodnevno.

Realizacija izdavačkog programa snimanja i kopiranja zvučnih knjiga na CD-ima u Daisy formatu poznatih svjetskih i hrvatskih autora lijepe književnosti te autora s područja znanstveno popularne i stručne literature – do 200 naslova.

Pohrana originala zvučnih knjiga na lokalni tvrdi disk i vanjski poslužitelj.

Prebacivanje originala zvučnih knjiga s magnetofonskih vrpca u digitalni format, pohrana na tvrdi disk, vanjski poslužitelj te izrada digitalnih zvučnih kopija u Daisy formatu.

Kontinuirana obrada fonda zapisa u MP3 formatu strukturiranom kao audio kasete i prerada u Daisy oblik.

Snimanje, kopiranje i distribucija zvučnih časopisa koje Knjižnica proizvodi, na CD-ima u Daisy formatu te reguliranje distribucije putem interneta.

Usluge snimanja, kopiranja i distribucije zvučnih zapisa za druge naručitelje koji imaju određena autorska prava ili su izuzeti naknade.

Samostalno snimanje Daisy text-to-speech formata u jednom od studija Knjižnice pomoću programa Obbi.

Brajična tiskara

U tiskari se odvijaju sljedeći poslovi svakodnevno.

Realizacija izdavačkog programa na brajici i u Daisy 3 odnosno EPUB formatu te priprema u formatu Duxbury u svrhu ispisa brajice na zahtjev.

Priprema Daisy knjiga u strojno čitljivom formatu za predloške spikerima zvučnih knjiga.

Tiskanje kraćih laganih tekstova za učenje brajice namijenjenih starijim osobama.

Izrada udžbenika, priručnika i drugih materijala za slijepe učenike u integraciji i studente.

Izrada popularnih brošura s područja medicine.

Tiskanje kraćih tekstova za osobne potrebe korisnika knjižnice.

Izrada knjiga u sveščićima popularnih domaćih i/ili stranih autora koje se ustupaju bez naknade svim zainteresiranim korisnicima knjižnice sa svrhom popularizacije brajice.

Izrada popisa knjiga za korisnike knjižnice.

Sudjelovanje u izradi taktilnih slikovnica za slijepu i slabovidnu djecu.

Izrada i distribucija časopisa na brajici.

Poslovi prijepisa na brajicu i umnožavanja za druge naručitelje kao što su Hrvatski savez slijepih, udruge slijepih, Tiflološki muzej, centri za obrazovanje slijepih, državne i javne ustanove.

Ostali poslovi u tiskari uključuju godišnje tiskanje kalendara i katoličkog kalendara na brajici, tiskanje priloga časopisu Žena (ljubavni roman, zbirka pripovijedaka, prigodni tekstovi) te popravci knjiga na brajici.

2. POSEBNI PROGRAMI HRVATSKE KNJIŽNICE ZA SLIJEPE U 2022. GODINI

KNJIŽEVNI PODCAST Hrvatske knjižnice za slijepe 2022.

Podcast je oblik audio emitiranja putem interneta. Takvi se zapisi mogu slušati direktno sa stranice, YouTube kanala ili preuzeti u mp3 formatu. Podcastu Hrvatske knjižnice pristupa se putem internetske stranice i Facebook stranice Knjižnice te YouTube kanala. Od jeseni 2020. Podcast je promijenio koncept te sada obrađuje književne teme odnosno naslove koji se mogu pronaći u fondu knjižnice. U 2022. godini epizode će biti interaktivne odnosno gosti će biti autori, književnici i znanstvenici, a teme razgovora će kroz unaprijed postavljena pitanja usmjeravati korisnici knjižnice. Za razliku od događanja u prostoru knjižnice, na ovaj će način biti u razgovor uključeni i korisnici na području cijele Hrvatske.

Državno natjecanje u brzom i izražajnom čitanju brajice 2022.

Već 13. godinu za redom Hrvatska knjižnica za slijepe organizira Državno natjecanje u brzom i izražajnom čitanju brajice u svrhu poticanja pismenosti slijepih osoba i afirmacije brajice kao takve. Natječu se korisnici Knjižnice, odnosno sve osobe kojima je brajica osnovno pismo. Događanje se organizira u proljeće, u ožujku ili travnju, a okuplja sve uzraste čitatelja brajice koji su prethodno prošli prednatjecanje u matičnim županijama. Postoji nekoliko kategorija i disciplina koje su podložne modifikaciji s obzirom na razvijanje tehnološke podrške. Najboljim čitateljima se dodjeljuju nagrade, a natjecateljima i videćim pratiteljima koji nisu nastanjeni u Zagrebu, pokrivaju se putni troškovi. Članovi komisija su slijepe i videće osobe, suradnici i djelatnici Knjižnice, a njihov se rad ne honorira.

Susret čitateljskih klubova slijepih

U Hrvatskoj postoji nekoliko čitateljskih klubova slijepih koji su oformljeni uz Udruge slijepih ili pak uz knjižnicu, a koriste u svome radu knjige u pristupačnim formatima proizvedene u Hrvatskoj knjižnici za slijepe. Hrvatska knjižnica za slijepe ima jedan od najmlađih čitateljskih klubova i budući da Knjižnica opslužuje populaciju cijele Hrvatske, klub je virtualan i oformljen kao grupa na Facebooku. U 2022. godini Hrvatska knjižnica za slijepe bi željela biti domaćin susreta čitateljskih klubova. Cijeli susret bi bio obrađen i predstavljen kroz časopise koje knjižnica proizvodi te putem mrežne i Facebook stranice i YouTube kanala.

Pričajmo engleski!

Tijekom 2022. godine željeli bismo pokrenuti jednosemestralnu radionicu učenja engleskog jezika za korisnike Knjižnice. Radionicu bi održali u suradnji s odjelom za anglistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu u trajanju od 22 školska sata. Polaznici bi imali prilike proći osnove komuniciranja i svakodnevne konverzacije na engleskom jeziku. Na kraju semestra bi voditelj tečaja napravio set vježbi koje bi se snimile u zvučnom formatu, dale polaznicima na korištenje i uvrstile u fond Hrvatske knjižnice za slijepe.

Kviz znanja

Već šestu godinu za redom Hrvatska knjižnica za slijepe organizira tradicionalno Kviz natjecanje za svoje članove. Voditelj kviza je poznati redatelj, glumac i kvizoman Mario Kovač, a natječu se slijepe i slabovidne osobe. Natjecatelji su podijeljeni u pet ekipa. Pitanja obuhvaćaju različita područja poput književnosti, kulture, sporta, geografije...

Događanje se održava u studenom. Najboljim natjecateljima dodjeljuju se novčane nagrade. Do sada je Hrvatska knjižnica za slijepe Kviz znanja financirala iz vlastitih sredstava.

Izrada IFLA smjernica - sastanak LPD sekcije Zagreb

Hrvatska knjižnica za slijepe dugi je niz godina aktivna članica sekcije za knjižnične usluge namijenjene osobama s teškoćama pri čitanju standardnog tiska. Zadatak LPD sekcije je također izrada smjernica vezanih uz pružanje usluga specifičnoj korisničkoj populaciji. Izrada novih smjernica inicijalno je započeta u ožujku 2019. godine prilikom polugodišnjeg sastanka u Helsinkiju. Uslijedit će sastanci prilikom IFLA-inih konferencija, te idućeg sastanka na proljeće 2022. godini. Jedan od sastanaka radne grupe za izradu novih smjernica planirali smo održati u Zagrebu tijekom 2022. godine. Sastanku bi prisustvovalo desetak međunarodnih predstavnika srodnih knjižnica i platformi za razmjenu pristupačnih formata.

Dva međunarodna službena putovanja

Polugodišnji sastanak IFLA LPD sekcije i godišnja velika konferencija IFLA WLIC 2022.

3. INVESTICIJSKA ULAGANJA U KNJIŽNICU

Zbog potrebe poslovanja Hrvatskog saveza slijepih, tiskara Hrvatske knjižnice za slijepe zamijenila je svoje dvije prostorije sa Savezom. Na taj je način brajlična tiskara postala jedinstven i nedjeljiv prostor koji će svojim uređenjem postati reprezentativno mjesto za obavljanje djelatnosti tiskanja knjiga na brajici; njezinim će korisnicima sadržaji biti prilagođeniji i dostupniji, a olakšan će biti i njezin pronalazak unutar same zgrade dok će zaposlenicima prostorije tiskare biti ugodnije i svrsishodnije mjesto za obavljanje njihovih svakodnevnih poslova. Kako bi uskladili prostor buduće tiskare s dijelovima unutrašnjosti zgrade, ali i zbog dotrajalosti pojedinih njezinih dijelova, nužne su preinake u nekim od prostorija tiskare. Tiskara nije obnavljana više od 20 godina odnosno neki zidovi su bili popravljani nakon potresa, a sama zgrada starija je više od 60 godina. Potrebe za rad tiskare su bile tada drugačije nego što su danas. U 2021. godini ulaganja u tiskari podrazumijevala su uređenje struje u dvije prostorije i postavljanje protupožarnog alarma po cijelom prostoru. Kako bi organizirali novu funkcionalnu tiskaru trebali bi u idućoj godini ulagati u njezino uređenje podova, stolarije, sanitarnog čvora i kuhinju te bi je trebalo ponovno obojiti. Na kraju bi trebalo postaviti i novi uredski namještaj jer je dio namještaja stariji i više desetaka godina.

U 2022. godini planira se organizirati Zaštićeni fond knjižnice u kojem bi se čuvali vrijedni naslovi i izdanja knjiga na brajici. Neki naslovi u našoj knjižnici stariji su i više od 100 godina. Najstarija knjiga u našoj knjižnici seže u daleku 1862. godinu. Takva građa, ali i druga za koju Knjižnica smatra da ima posebnu vrijednost, mora biti izdvojena na adekvatan način u ormare kako bi ih očuvali od daljnjih štetnih utjecaja. Također, zbog sve većeg broja novih naslova treba osloboditi i mjesta na policama pa se organiziranje ovakvog fonda unutar Knjižnice smatra nužnim.

4. SAŽETAK

U 2022. godini Hrvatska knjižnica za slijepe će nastaviti sa svojom redovitom djelatnošću, izvršavajući svoju primarnu zadaću proizvodnje, posudbe i distribucije građe u pristupačnim formatima te aktivnostima namijenjenim korisnicima, knjižničarima i suradnicima iz srodnih institucija.

U skladu sa Zakonom o knjižnicama (NN 17/2019) Hrvatska knjižnica za slijepe brine na nacionalnom nivou o knjižničnim potrebama osoba s teškoćama pri čitanju standardnog tiska te će pojačati suradnju s mrežom knjižnica u državi koje imaju implementiranu uslugu za specifičnu skupinu korisnika odnosno knjižnicama koje uslugu planiraju formirati. Knjižnica planira organizirati nekoliko sastanaka s drugim proizvođačima građe u pristupačnim formatima, pri čemu nam je poticaj dobra suradnja sa Zakladom "Čujem, vjerujem, vidim" u 2020. godini.

Iako su inovacije na planu uvođenja novog načina snimanja zvučnih knjiga u jednom od studija Knjižnice (pri čemu se spaja tekst na ekranu s glasom spikera) bile predviđene za 2021. godinu, iz tehničkih razloga ćemo ih pokušati realizirati u 2022. godini.

Knjižnica će korisnicima moći ponuditi međunarodnu razmjenu knjiga u pristupačnim formatima putem platforme ABC konzorcija (AccessibleBooksConsortium) u sklopu WIPO-a (World IntellectualPropertyOrganization), a u skladu s Ugovorom iz Marakeša. U 2020. smo fond od 500 naslova iz Hrvatske knjižnice za slijepe plasirali na platformi kao početak međunarodne suradnje.

Posebni programi koje prijavljujemo pri Ministarstvu kulture odnose se na nastavak snimanja i emitiranja Podcast emisije Hrvatske knjižnice za slijepe, potporu tradicionalnom 13. Državnom natjecanju u brzom i izražajnom čitanju brajice i Kvizu znanja, sastanak IFLA-ine radne grupe za izradu

smjernica za knjižnične usluge namijenjene osobama koje ne mogu čitati standardni tisak te financiranje službenih putovanja. U Planu programskih djelatnosti za 2022. godinu u stavkama za investicijsku potporu kao investicijsko ulaganje prijavljuju se programi uređenja brajčne tiskare te organizacija Zaštićenog fonda u knjižnici.

Karolina Zlatar Radigović,
Ravnateljica HKZASL